

Ese de dóue ori in septemana:

Joi-a si Dominec'a.

Pretiuulu de prenumeratiune:

pre anu intregu . . . 6 fl. v. a.
„ diumetate de anu . . . 3 fl. v. a.
„ patrariu de anu . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si straietate:

pre anu intregu . . . 9 fl. v. a.
„ diumetate de anu . . . 4 fl. 50 cr.**LUMINA.**

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

Correspondintiele si banii de prenumeratiune se se adreseze de a dreptulu: Redactiunei „Lumina“ in Aradu, cancelari'a episcopésca.

Pentru publicatiunile de trei ori, ce contienu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sire garmond) tacs'a e 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl., éra mai sus 5 fl., intielegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretiuulu publicatiuniloru se se anticipe.

PARTE OFICIALE.

In urmare decisului consistoriale dto 5. octovre a. c. nr. 1477/III esamenelu de cualificatiune cu teologii absoluti se vor incepe in 23. octovre a. c.

Despre ce dd. membri ai comisiunei esaminate precum si respectivii recurenti spre acomodare sunt avisati.

Aradu, 10. octovre 1871.

Josifu Goldisiu, m. p.
secretariu consistoriale.

PARTE NEOFICIALE.

Despartirea bisericésca a comuneloru mestecate din confiniulu militariu.

II. In comun'a Dobriti'a.

Pertractarea se tienù in 13.—16. Septembre a. c. st. v. Representantii comunei de natiunalitate romana se invoisera a luá de bas'a actului de despartire: conscriptiunea poporatiunei ce s'a facutu inca la anulu 1866. la ce serbii nu se invoiau; si la espresa cerere a loru, romanii concesera a se compune alta conscriptiune dupa datele mai recinti.

Astfelu facenduse nóu'a conscriptiune in 14/26 si 15/27 Septembre a. c. s'a constatatu:

a) de natiunalitate romana	1278
b) „ „ serba	1202

de totu 2480

suflete; éra numerulu alegatoriloru in comun'a acést'a pana acum bisericésca romana — serba, se urcá la 520 de insi.

Ca proprietate comuna a ambeloru parti s'a constatatu:

- edificiulu bisericeii in valóre de 42,600 fl pretiu-ita inca in anulu 1866;
- edificiulu scólei;
- dóue sesiuni parochiale;
- cimeteriulu.

Cu dorere trebue se observámu aici: cá impacatiunea fratiésca intre coreligiunarii romani si serbi din acésta comuna, in butulu tuturoru nisuintieloru si incercariloru ambeloru comissiuni, nu a succesu.

Causele nesuccederii sunt: cá representantii serbiloru au pretinsu si sustienutu, cumca edificiuulu bisericeii ar fi proprietate eschisiva a serbiloru; voindu a demustrá cumca candu s'a fundatu comun'a Dobritia au fostu numai serbi, cari singuri si-au ziditu biserica si scóla.

Nainte de 53 de ani apoi s'a fundatu si a dóu'a parochia, candu apoi s'a ziditu biserica de astadi din averea si materialulu bisericeii vechi; argumentandu serbii, cá déca romanii ar fi avutu vre-unu dreptu séu titlu de proprietate asupr'a bisericeii, — atunci folosirea limbei lor n'ar fi fostu eschisa din biserica!

Romanii respinsera acésta insinuatiune a coreligiunariiloru serbi; demustrandu-le: cá edificiuulu bisericeii cu tóte apartinintiele, este proprietate comuna a ambeloru

parti; li replicara fratiloru serbi si la afirmatiunea despre fundarea comunei, aretandu cá sunt 206 ani de candu s'a fundatu si existe acésta comuna, documentandu pana la evidintia si aceea cá de atunci romanii pururia au fostu conlocuitori cu serbii; cá la olalta cu spese comune — au ziditu si sustienutu biserica; prin urmare acésta impregiurare necontestabila, apoi insasi starea factica a posesiunei si folosirei presinte a bisericeii de catra ambele parti, vorbesce si militédia pentru punctulu juridicu atátu de evidinte alu romaniloru!

Abstragendu de la tóte acestea, — romanii au incercatu si altu modu de complanare, a nume, ei oferira serbiloru:

ca edificiuulu bisericescu in valóre de 42,000 fl. se remana loru in eschisiv'a folosintia si proprietate, adeca romaniloru,

ca se dee romanii serbiloru pentru edificiuulu bisericeii in chipu de desdaunare sum'a rotunda de 20,000 fl; dimpreuna cu edificiuulu scólei.

La acestu ofertu, — romanii s'au simtitu indreptati din urmatóriele motive:

I) Densii factice sunt in maioritare; *invoiel'a ambeloru Delegatiuni congresuale din Carlovetiú* in punctulu IX dice apriatu:„Biserica o primesce maioritare credintiosiloru — pe langa despagubirea minoritati“; — dupa cum se facù si in cele lalta comune, — buna óra la *Vlaicovetiú, Jamulu — micu, Bucinu, Checea — romana*, si de curundu in *Alibunari!*

II.) Biserica s'a ziditu in anulu 1802 prin concursulu ambeloru natiunalitati, s'a acoperitu cu tegla in anulu 1812; éra la anulu 1856 s'a renoitu si acoperitu turnulu cu arama, — totu cu spesele comune ale ambeloru parti. —

Acestu ofertu leialu si ecuitabilu din partea romaniloru. — serbii nu voira a-lu acceptá de-feliu; nu voira a cede romaniloru biserica, ci ei oferira a-i desdauná cu suma de 10,000 fl ce nu este nici in proportiune cu numerulu sufleteloru, si nici se póte considerá de ecuitabile.

Apoi ce e mai durerosu, fratii coreligiunarii serbi se dechiarara: cá si acésta suma nu o oferescu romaniloru pentru cá ar avé vre-unu dreptu de pretensiune, ci numai din fratiésca convintia si deferintia!

Dupa acestea dara, — romanii se vediuira siliti a intrerumpe incercarile de complanare amica — cu coreligiunarii serbi, si asiá cestiunea de despartire in acésta comuna are se fia tractata si deliberata conformu pp. XVII. si XVIII. din cunoscut'a *Invoiel'a delegatiunala*, adeca prin forulu judecatorescu competente ce se va delegá.

Destulu de tristu! dar romanii n'au in catro, cauta se-si salveze drepturile si pe acésta cale.

(Va urmá.)

Despre alegerea episcopilor si a presviterilor in timpurile antice.

La această tema din foisiór'a nr. 8. alu „Luminci“, fia-mi permis a-mi face micile reflesiuni.

Punctulu de gravitațiune a argumintelor luptătorice pentru constatarea acelei giurstar: că alegerile episcopilor si a presviterilor in timpurile antice se faceau prin sufragiulu episcopilor respective prin presviteri, — se vede a-se demostă mai vertosu prin canonele 13. alu Laodichiei, si 3. alu sinodulu ecumenicu ținutu la an. 783. Dupa citarea acestor canone, dlu disertatoriu provóca la deplinirea loculu Jud'a, candu s'au aruncatu sorti si sórtea a caditu pre Mathia: deci si eu in si-rele presinti me marginescu cu această ocașiune a replicá numai la aceste mominte, pe cari mai vertosu se basédia disertatiunea.

Incepu cu actulu celu primu sinodalu alu apostoliloru, si adeca cu actulu deplinirii loculu lui Jud'a.

Pré onoratulu disertatoriu provocandu la acestu actu solemnulu din viét'a apostoliloru, afirma: că alegerea nu s'a intemplat prin intrevenirea poporulu ce erá de facia in numeru de 120 de crestini. Intrebu deci: pentru ce cauza au propusu apostolii cu această ocașiune trebuint'a punerii altui'a in loculu lui Jud'a, dintre acei barbati, cari se adunau la rogatiuni cu ei in tota vremea? Ce au voitu apostolii se indegetedie prin procedur'a aceea, candu au propusu, ca sortirea se otarésca in cauza? Au nu o lucrare sinodala? Au nu au voitu ei prin această forma constitutionala se țină socóta de opiniunea poporulu?

La această alegere disertatoriulu mai obsérva: că acést'a a fostu antea hirotonire, ce s'a intemplat cu apostolulu Mathia. Asertiunea acést'a inca o tragu la indoieála cu atátu mai vertosu: căci actulu din cestiune s'a executatu nainte de venirea promisiunei Tatalu, va se dica: naintea venirii Spiritulu santu asupra apostoliloru, si asia ei nu au avutu pana in timpulu acel'a inca putere de a santi, — *puterea de susu*.

Premitiendu acestu actu, care cu dreptu cuventu se póte numi busol'a lucrariloru sinodale ale crestinismulu, si amintindu despre celu directe urmatu dupa elu, candu adeca poporulu si-a alesu pe cei siepte diaconi; apoi in fine reflectandu la constituirea apostoliloru Varnava si Pavelu, carea pentru aceea nu s'a intemplat prin intrevenirea poporulu, fiindu că aceia au fostu chiamati la această demnitate prin voce divina — trecu la canonele citate mai susu.

A. Canonulu 13. din Laodichia dice, că „glótele nu potu alege si asiedia pre cineva de preotu séu eppu, ci numai cei ce au dreptu de votare.“

In faci'a acestui canonu, punu canonulu 59. adusu la Cartagen'a la anul 420. care dice: „Inaintea poporulu are a se ispiti

nevinovati'a vre-unui nou alesu eppu si dupa ce se va areta nevino-vatu inaintea poporulu se se hirotonésca de Eppu.“

La acestu canonu, asia dicendu, neci nu mai trebue altu comentariu, elu esprime destulu de chiaru lips'a vocii poporulu la unu astfelu de actu importantu si de interesulu binelui comunu. Altmintre, prin canonulu citatu, in sensulu strictu nici nu se intielege restringerea onoratoriloru clerulu si ai poporulu, va se dica, a reprezentantiloru, dela alegere, ci numai a poporulu ne-regulatu si mai pucinu intieleptu; precum se esplica acestu canonu chiar si in *Pidationu*: „că Archiereii trebue se se aléga de Archierei si Jerei, urmandu si alegerile cele dela poporu, si că mireniloru celoru mai intielepti si evlaviosi se cuvine ca impreuna cu eppii si preotii se aléga, pe celu ce are se urmedie loru preotu séu Archiereu, dar nu si poporulu prostu si neregulatu, pentru galceville, ce potu urmá in alegerile loru“

B. Canonulu 3. alu sinodulu VII. ecumenicu dice: „Alegerea vreunui eppu, presviteru séu diaconu intreprinsa de către stepanitorii lumeni e nevalida, si atare alesu se depune si escomunica impreuna cu toti cei ce se cumineca cu densulu.“ etc.

Da! si noi dicemu, că stepanii lumeni, ministeriulu, se nu ni puna episcopi, si pre unu atare nici nu l'am recunósce si primí. In acestu canonu sub numirea „stepanii lumeni“ nu se intielege defeliu creditosii unei biserice: ci stepanitorii cari nu sunt poporeni unei si aceleia biserice si prin urmare ei n'au neci dreptu in administratiunea interna a ei; pentru că: „Episcopulu se cuvine mai alesu de toti cei ce sunt in eparchia a se asiedia.“ Can. 6. alu sin. ecum. VII. din Nicea.

Asia nu a primitu legislatiunea bisericesca novelele lui Justinianu imperatulu precum si a lui Emanuilu Comnenu referitórie la alegerile de episcopi, contra caror'a a protestatu si canonistulu *Teodoru Balsamonu*.

Spre incheiare amintescu: că S. *Policarpu* episcopulu Smirnei, S. *Ignatiu* episcopulu Antiochiei, *Titu* alu Cretei, *Silvestru* alu Romei, care a botezatu pe *Constantinu* celu mare, anteiulu imperatu crestinu, apoi *Atanasiu* celu mare, *Meletiu* din Armenia celu iscusitu in santele dogme ale credintiei, *Gregoriu* episcopulu Romei, *Santulu Ionu gura de aur* si multi alti episcopi, toti au fostu alesi prin sufragiulu comunu alu clerulu si poporulu dupa cum ni le spune tóte acestea viét'a santiloru, mai multi canonisti si istoriografi bisericesci.

Cátu pentru alegerile de preoti ce se esecutu in timpulu nostru prin medilóce neleiale si beuturi, acestea la tóta intemplarea sunt triste aparintie ale giurstariloru; se potu inse tóte evitá prin tactulu bunu si mesurile energice ale jurisdicțiunei nóstre bisericesci.

Georgiu Morariu,
cand. la preotia.

FOISIÓRA.

Parere asupr'a cartii: „Metodul pertractarei Legendariulu I. (Abecedariulu) de Stefanu Popu.“

(Incheiare).

Sminte gramaticale si stilistice se afla pag. 2. — de órace nu sci pentru nu *scie*, dela: *sciu*, *scii*, *scie*, — *sci* e numai la infinitivu, — *sci*, pentru: *scie*, ba inca si pontru a 2. persóna sing. scriu astadi multi luandu-se de dupa lat. *scio*, *scis*, *scit* cu elascarea lui *s* si *t*, asia sunt si cu conjunctivul: *fiu*, *fii*, *fia*, scriu totu numai cu unu *i*, inca si in 1. pers. sing. in tempuri perifrastice, d. e. se fi avutu (eu), sc. ce e ratecire, că altcum se intempla formatiunea persónelor la aceste, de catu in lat. — Purismulu in de aceste nu folosese.

Are, ar poté se-i mustre si se-i abata, aici pron. *i* are intiesu de acusativul plur. — dar s'ar cere pentru distingere de dativ. sing. cu unu *i* a se serie, plur. cu doi *ii*, si sing. cu unu *i*, de si in ambele intemplari se pronuncia intr'unu tipu. pr. a *i* cará lemne (lui ori ei) a-ii cará cu carul (pre ei). Din ast'a scriere se vede de locu candu e dativ. in sing. candu e acus. in plur. — dara multora nu li place lamurirea, nu li place ce e mai bine.

Ce inse e mai minunatu, autorulu unde se cere verbul *invetiu* de I. conj. a fi in modul conjunctivu a 3. pers. nu 'lu pune in acelu modu, ci in mod. indic. — este, si acestu modru de scriere si vorbire provincialismu? — pag. 13. precum o pretende acést'a scól'a, obieptul si subieptul urméza dupa olalta, dóra totu mai bine suna: precum scól'a pretinde acést'a — pag. 65. Dupa-ce a pertractatu docentele literale mici, ar fi mai bine: dupa ce docentele a pertractatu. s. a.

Are, se scrie cu *toti*, in alte locuri: cu *totii*, pentru se scria

cu *totii*, dara: cu *totii* ocurre pre desu (e provincialismu?), mai bine numai *toti*. — pag. 18. in alu doile celi mai marisiori, pentru *pre* celi (cei) s. a. totu asia la pag. 23. apoi copilii manjiti (mangiti) pentru: *pre* copilii s. a. — pag. 21. ér' la parinti le sarutati manele: aici dativul plur. dela pron. scurtatu ori conjunctivu *le* se referéza la dativu articulatu asia dara *parintilor*, nu la dativu nearticulatu. — pag. 27. mobilie pag. 56. vase plur: cu *e*, aici autorulu se abatú de purismulu *apucatu* formandu plur. in *a* la cele dise neutre, ce nu e in limb'a rom. pentru că nu este a 3. pers. pronumenala neutra; apoi genu neutru au numai acele limbi cari au si a 3. pers. neutra. Aci te facu a crede aceea, ce nu este in limba, statorindu regula, ce nu convine limbei nóstre! cine crede, créda dara această infalibilitate, o innoitura, ce face numai greutate, si incurcatura. — pag. 34. candu *ne* dicemu cu vorb'a cugetele nóstre, e de prisosu *ne* (provincialismu), nu e aici lipsa de verbu reductivulu, reflexivulu, trebuie se impucinamur verbele reductive unde se póte; *ne* dicemu nóa cugetele? ori al-tora? pag. 50. galin'a se oua, ad. ea se baga antaiu in ou, apoi éra ese? (provincialismu) pentru gain'a oua. — de dupa scola, pentru dupa scóla, dupa finitul scólei — pag. 36. ce póta fetiorii si fetele mari in degete, in locu, *pre* degete, aici in presupune a fi in laintrul degetelor, pre candu inelul (anelulu) se póta din afara pe degete: — pag. 56. cu care cosa muierile: *cosu* verbu de III. conj. mod. indic. *cóse*, mod. conj. *cósa*. — pag. 19. Vasiliu! Nicolae, serace vocativu ce batjocura se mai intempla cu tine in limb'a rom. si nici literatorii nu se otarésca a te precisá si distinge de nominativu, — ei — sino lege vagantur. — Acesta anomalia se vede a fi imprumutata dela sorbi, dela straini, déca Vasiliu s'a pusu in nominativu, de ce nu si Nicolau — Dionisiu Georgiu. In Romania: Petre inca e nominativu; risum teneatis; in alte locuri: Pavele, Pavelea in locu de: Petru, Pavelu; — asia la prenume (connume) audi si se cetesce: Popescule, Bibescule s. a. — ce anomalia! Se punemu d. e. órecine se chiama: O Iariu,

Din istoria bisericească a romanilor ortodossi în Bihoru.

Georgiu Rozvanu, avocatul în Salont'a, unu romanu de zelu și inteligentia pentru afacerile noastre nationale-bisericesci, a scrisu în limb'a ungurească monografia Salontei, care e orasiu ungurescu protestantu în Bihoru. În acestu opu, la pagin'a 110. citeza din opulu ungurescu alui Alessandru Márki: „Istoria Bihorului“, următoriele: „La 1. martiu 1735., imperatul Carolu a trimisu unu rescriptu catra comitatulu Bihorului, ca acest'a se emita o comisiune carea pe romanii ce se unisera cu romano-catolicii, se-i desparta de catra cei gr. neuniti (ortodossi). Acésta comisiune a fostu la olalta și a funtiunatu pana la 1737. și cu procedur'a ei a iritatu foarte spiritele romanilor ortodossi, căci scopulu ei — desși nu erá espresu — a fostu ca se unesca pe câtu mai multi. Episcopulu ortodossu din Aradu, la a carui'a diecesa apartienea Bihorulu, a voitu se faca în Bihoru visitatiunea canonica, ca se intarésca pe credintiosii sei a remané în religiunea stravechia; inse nu i s'a permisu se mérga la visitatiune. La Lugasiulu de jos, langa Alesdu, în 13. iuliu, 1739. s'au adunatu mai multi preoti romani și credintiosi, dintre cei ce remasera în religiunea ortodossa orientala, și au hotaritu 500 de galbeni pedépsa pentru acel'a, carele se va abate de la religiunea strabuniloru. Comitatulu Bihorului a sciricitu și a descoperitu acésta conjuratiune; și la 18. aprilu 1742., i-au bagatu în temnitia pe fruntasii conjuratiunei.“

Avemu se însemnám, că au fostu mai multe comisiuni de acestea, și multe suferintie au avutu, mai alesu eppulu ort. Sinesiu. Despre acestea vom vorbi alta data din archivulu diecesanu. Ultim'a comisiune a fostu în dieceniulu ultimulu alu seclului trecut, candu unitii pretindeau de a loru mai multe sate, în câtu metropolitulu ort. s'a vediatu silitu a recurge la Maestate, de unde s'au ordinaru comitatului emiteria unei comisiunei, în carea se partecipe și ambele parti litigante. Din partea ortodossa a fostu archimandritulu Petru Vidacu, carele mai târziu deveni eppu alu Carlstatului și apoi alu Versietului.

G. Rozvanu continua: „În 1847., candu foculu a nemicitu Salont'a mai de totu, eclesi'a romana ortodossa din Orade a fostu între cei d'anteiu, care a trimisu daruri pentru ajutorarea celoru arsi, trimitiendu 500 de pani — procurate cu bani din cass'a bisericeii — dimpreuna cu o epistola alui Joane Dragosiu (pre care mai târziu însusi comitetulu pentru aperiarea tierii l'a trimisu a impacá pe romanii din munti, dandu-i-se literile amnestiale ale guvernatorului pentru munteni, și carele apoi acolo, pentru cercustantiele ce le cunósceam din istoria, a moritu ca martiru). — Joane Dragosiu în acésta epistola, ce multi am cetit'o dar acum nu se scie unde e, si-aduce a minte de anulu 1742., în

care preotii și fruntasii romani, cari cu constantia voiau se remana în religiunea loru stravechia, cu multimea au fostu inchisi în temnitiele comitatului, și — precum serie elu — pentru suferintiele loru nemeritate, numai protestantii din Salont'a au aretatu compatimire, căci Salontanii în numeru de 300 de calareti, au intratu în Orade, și cu amenintari au pretinsu de la episcopulu rom. cat. carele erá comite supremu, ca se redee libertate celoru maltratati pentru religiune, și elu — Dragosiu — prin darulu celu trimite în numele bisericeii ortodosse din Orade, multiamesce Salontaniloru pentru fapt'a crestinésca și nobila a parintiloru loru ce au dovedit'o la 1742. — Déca acésta fapta frumoasa a Salontaniloru e adevérata, séu nu? nu avemu date a mana, dar este unu adevéru istoricu, precum dovedesce și metropolitulu Siagun'a în istoria sa despre biseric'a orientala, cumca romanii ortodossi din Bihoru, catra capetulu domniei lui Carolu III. au fostu foarte maltratati pentru că au remasu constanti în religiunea loru. — Déca Salontanii, pentru acésta fapta cutezatoriá n'au fostu trasi la raspundere, se póte atribui numai cercustantiei că erá o epoca în carea trebuiau *voinicii de fapte*. Spiritulu militaru și eroicu necum se nisúesca a-lu infrená, tindeau tocm'a a-lu inspirá și omului celu mai slabu.“

Aradu, 18. octobru n. 1872.

(*Pretiuurile bucatelorulu*) în tergulu de astadi au fostu următoriele: Grâulu curatu, metiulu 6 fl. 50 cr. — Grâlu secaretiiu 5 fl. de metiu. — Secar'a, de metiu 4 fl.; ordiulu 2 fl. 60 cr.; ovesulu 1 fl. 60 cr. cucurudiulu 2 fl. 50 cr. de metiu. — Centenariulu mierii de stupi trecea cu 20 fl. — Centenariulu (margea) de lardu (slanina, clisa) 34 fl. 50 cr. — Unu centenariu de car-tofi (crumpe, hiribe) 2 fl. 50 cr.

Petru Crisanteu.

VARIETATI.

= „Istoria Transilvaniei și a tierelorulu dein giuru, pentru adulti și clásile gimnasiale superiori, de Beniaminu Popu, profesorulu la Gimnasiulu completu dein Blasiu. Blasiu, 1872. Cu Tipariulu Seminariului Archidiecesanu.“ Sub acestu titlu s'a publicatu o carticica carea în formatu micu, pre 80 de pagine, litere de medilocu (garmond) contine istoria Daciei din timpurile cele mai vechi pana la colonisarea cu romani, și apoi istoria nostra nationala pana la anulu 1432. Pretiulu? Nu-lu scimu!

= Dd. invetiatori Georgiu Rusanda din Calacea, Arcadiu Demetrescu din Barateazu, și Eutimiu Bugariu din Siomosiu, ni trimitu corespundintie alu caror'a intielesu este, precum a aretatu dlu invetiatoriu Georgiu Cretianu din Lipov'a în corespundintia ce o publicaramu în nr. 11. alu „Luminei“, cumca

nesce însemnari de pncinu pretiu limbisticu. . . .

Substantivele în: *itia*, cari se potu, se se indrepte în: *ésa* dupa: imperatésa, preotésa, asia invetiatorésa, negutiatorésa, varcarésa, scolarésa, éra nu scolaritia.

La lectiunea 26. scrierea lui *m*, se aduce de exemplu: *aliu*, *maiu* érași cu *l* (ce poporul nu pronuncia ci 'lu immóie în *i*), dara si altcum despre *u* și *l* în lectiunile precedane nu invétia inca autorul esemplele, daru nu sunt amesurate, deci se observa că litorile ca sunete asia se fia insirate în carte, câtu numai cu cele precedane (invetiate) se se aduca esemple, éra nu si cu cele inca neinvetiate; despre sunetul *a* tractéza lect. 44. 45.

La lectiunea 41. scrierea cu *o*: *orbu*, *otava*, *copilu*, *coru*, mortu inca nu sunt esemplele, din tota privintia amesurate, că autorul despre: *b*, *t*, *l* invétia mai la vale. Deci se nu se aduca esemple cu sunetele, despre cari invetiatoriulu inca nu tienú lectiune; — despre *t* suna lectiunea 52., despre *l* lect. 60. despre *b* lect. 62.

Se observa, că si întrepunctiuni, come inca lipsescu, ici si colea, unde se ceru.

Sminte de tipariu pr. la pag. 23. ce am invetiata, pag. 64. sunt pentru sunete, — precum si altele de mai susú, — la a dou'a editiune se potu indreptá, inse cartea e de recomandatu pentru lamurirea, ce cuprinde si calea aretata, de. dupa care se potu bine ajutorá invetiatorii la pregatiréa în metodu scriptologiei, — avendu sperantia, că autorulu va si scaritiá din pretiulu de 60 cr. ca se o póta mai multi cumperá, si folosi. Elemente de istoria romaniloru pentru scólele poporali de A. Treb. Laurianu, editiunea a noua corrésa si adaussa 8° 107. pag. leg. costéza numai 30 cr. v. a. la W. Krafft tipografu în Sibiu.

Ardeleanu, Lipovanu, Petrariu, éra altul e de meseria: olariu, petrariu, e din Ardealu, din Lipov'a: — acum vocativulu se fia totu într'o forma?! — pe meseriasiu se 'lu agraimu olariule! pe nascutul din Ardealu, Lipov'a, ardelene ori ardeleanule! lipovane! unii (lipovene!) lipovanule! éra pre cei cu asemenea prenume se ii strigamu, precum, sunt în nominativu: Olariu! Ardeleanu! Lipovanu; precum si agraimu pe cei cu de aceste prenume: Popu, Popa, Popovicu s. a. că-ci dóra nu ii vom strigá: Popule! Popale! Popovicule! Baritiule! ci: Popu! Popa! Popovicu! cá: Mateiu! Timoteiu! Andreiu! Mihaiu! dara vocativulu în o érași de dupa serbi: Tomo! Mario! Marto! popo! proto! s. a. în locude: Toma! Maria! popa! ce stricatiuni. Poporul nu le dice. Aceste trebuie regulate odata, că li-a venitu tempul. — Cu bucuria vedemu, că autorul scrie în nominativu: Ioanu éra nu Joane! ce e vocativu. Dar ómeni bunii mai lasati-ve de ablativulu lat. si nu ni formati nominativulu totu de dupa acel'a pentru rom. — cercati a face nominativulu rom. din: *homine* dicendu *omine*, capite nomine atunci e pace de: *omu*, de *capu* si de *nume*. Faceti distingere în de aceste între nominativulu si vocativulu, si nu schimositi vocativulu, luandu 'lu si nominativulu. *) Se nu se cugete că aceste sunt

*) Abusu mare facu inca si literatii si cu genitivulu si dativulu mai vertosu în Romani'a la nume personale proprie barbatesci (nume de botezu si prenome) punendu artielu postpusu, ca la nume comune, — pentru artielu propusu, pr. *Petrului*, *Bolintinianului* s. a. în locu de: a lui Petru, lui Bolintianu s. a. facu abusu prin orasie din contra la nume barb. si fem. prepunendu artielu barb. pr. a lui Domnu (cu *u* întregitu) a lui dómn'u, a lui mam'a, a lui Maria, în locu de: a domnului, a dómnei s. a. Prin Ardealu (dóra si Romani'a) facu unu genit. si dat. fem. bastarda inca si literatii, de care în scrierile vechi nici pomana nu e, ad. 'lu terminéza în *iei* pentru: *ei*, ori mai scurtatu în: *ii*, asia libertatiei *pártiei* în locu de: libertatei, libertátii, partei, ori *pártii* s. a. alt'a este dóca în nominativulu *l* (cu *i* urmatu) este în punct. schimbatu, pr. *privintia*, *influintia* s. a. aceste numai potu avé genit. dat. în: *tiei*: *privintiei*.

invinuirile ce i se facu dlui Petru Popovicu sunt neadeverate. Densii au facutu essamenulu de calificatiune in 16—17. augustu a. c. prin urmare sunt competinti a radica graiulu in caus'a dlui Popovicu. Spatiulu nu ni permite a publica in tota estensiunea loru aceste corespondintie, ci cauta se ne marginimu a constatá pe scurtu cumca densii aderéza la cele publicate de dlu Cretianu. Cine sunt dara invinuitosrii? de ce intardia a-si publicá numele?

= *Materialu comissiunei anchetarie scolastice.* Pana acum au asternutu invetiatoriulu *Vasilu Olariá* din *Zarandu* opulu: „Geografi'a Europei, Asiei, Africei, Americi, Australiei si a imperiului austriacu,” precum si opulu: „Geografi'a Ungariei, pentru scólele poporale romane”, — éra invetiatoriulu *Joane Tuducescu* din *Lipova* au asternutu: „Introducere in economi'a practica”, care opu, in cinci parti, tratéza despre: 1. agricultura; 2. horticultura; 3. pomeia; 4. industria; 5. comerciu.

☛ Spre sciintia dloru protopresbiteri si dloru inspectori de scóle. De aici se spedesce câte unu esemplariu de „*Lumina*,” pentru fiecare oficiu protopresbiterale, si pentru fiecare inspectoratu, spre folosintia oficiala, avendu apoi a se conserva între actele oficiali, conformu despusetiunei din circulariulu consistoriule cu datulu 6, juliu a. c. nr. 1018. Pl. Ni permitemu a insemná acést'a, ca de respunsu la cáteva intrebari ce ni se trimisera in asta privintia. Cine n'a capetatu veri unu numeru, binevoiesca a reclamá.

Redactiunea.

Concursu.

Pentru ocuparea postului invetiatorescu la scól'a elementara gr: or: romana din comuu'a *Calacea*, se escrie concursu pana la 28. octobre st v. 1872. Emolumintele salariului anualu in bani: 126 fl v. a: 2 1/2 jugeru de fenetia, 1/4 de gradina, 60 meti de grau, 80 pundi de sare, 100 pundi clisa, 25 pundi lumini, 3 orgii de lemne si 8 orgii de paie, precum si cortelu liberu.

Doritorii de a fi alesi sunt avisati a-si trimite recursurile loru instruite cu tóte documintele prescise de statutulu organicu subscrisului pana la terminulu susu fipsatu.

Timisiór'a in 27. Setemvrie 1872

In contielegere cu comitetulu paroch. *Nicolau Cosariu*, inspectoru cer. de scóle 3—3 vice-notariu comit.

3—5

CONCURSU.

Devenindu vacanta parochi'a din *Soldabagiu Cottu* Bihorului protopresbiteratulu *Luncii*, cu acést'a se escrie concursu pana 22. Octobre a. c. cal. vechiu. candu va fi si alegerea.

Emolumintele sunt: pamentu aratoriu de 8 cubule si unu lantiu de fenu, dela 80 case câte o vica de bucate, stólele indatinate, lemne pentru focu, casa parochiala cu dóa chilli, gradina pentru legume.

Doritorii a recurge la acést'a parochia au a-si trimite recursurile sale instruite dupa statutulu organicu catra d. protopresbiteru alu *Luncii* in *Oradea-Mare*.

Datu in *Soldabagiu* 22. Septembrie 1872

Comitetulu parochialu

Cu contielegerea si invoirea mea: *Gavriilu Netyo*, protop. *Luncii*.

CONCURSU.

In urmare decisiunei consistoriale din *Oradea-Mare* de dto 14. Februar nr. 94. B. devenindu parochi'a din *Verasieni* vacanta (protopopiatulu *Papmezeului*) si la alegerea prima ne potendu-se efeptul alegerea tienuta si publicata in foi'a *Albina* — se escrie alegere nóa pe 15. octobre. s. v. — pe langa emolumintele urmatórie: pamentu parochialu de 16 cubule, tota cas'a una di de lucru, stólele indatinate, si gradina parochiala de unu cubulu. —

Doritorii de a fi alesi, pe di'a sus pusa au de a se presentá — si in sensulu ordinatiunei ven. consistoriu oradanu de dto 8. Juniu nro 398. B. numai barbati de o calificatiune mai buna vor fi candidati. —

Verasieni, 26. septembrie 1872.

Comitetulu parochialu, in contielegere cu mine:

Elia Moga,

adm. protopopescu.

2—3

CONCURSU.

Pentru ocuparea postului de invetiatoriu din comun'a *S.-Carandu*, comitatulu *Bihoru*, protopresbiteratulu *Beliului*. Emolumintele sunt: 44 fl. v. a. 6 chibele gráu, 6 cucuruзу, dela tota cas'a o portie de fenu, 6 holde de pamentu aratoriu, gradina pentru legumi, si 8 stangeni de lemne.

Doritorii de a ocupa acestu postu, — sunt avisati a-si trimite recursurile cu documintele despre absolvarea preparandiei la inspectorulu sub scrisu in *S.-Carandu* pana in 23. octobre, v. éra in 24. octobre v. se va tiené alegerea.

Comitetulu parochialu, in contielegere cu mine:

Josifu Marchielu,

inspectoru cer. de scóle.

2—3

CONCURSU.

Pentru vacant'a parochia *Aciutia*. — indiestrata cu emolumintele anuali: Casa parochiala cu gradina in marime de 2 jugere, 8 jugere pamentu aratoriu, biru dela 115 case, si stólele indatinate pena in 29. octobre a. c. candu se va tiené si alegerea.

Doritorii de a ocupa acést'a parochia sunt avisati recursurile loru, provediute conformu statutulu organicu, si adresate comitetulu parochialu a le trimite dlui protopresbiteru tractualu alu *Halmagiulu Joane Groza* in *Halmagiu*.

Aciutiu, 18. septembrie 1872.

Comitetulu parochialu, cu scirea si invoirea mea

Joanu Groza,

protop. *Halmagiului*.

2—3

CONCURSU

Langa parochulu *Atanasie Popovicu* din *Berechiiu*, Comitat. *Aradului* protopresbit: *Chisineului*, se poftesce unu Capelanu cu dotatiune anuala: biru cate o vica de cucuruзу, si stólele indatinate dela 76. de case, — pamentu aratoriu estravilanu de 5. sinice de semanatura, si in proportiune competentia de fenatie mestecata cu smida.

Voitorii de a ocupa acestu postu de Capelanu, suntu avisati recursele loru instruite in sensulu Statului *Oroanicu*, si adresate catra Comitetulu parochiale din *Berechiiu*, pana i *Noemvre* st. v. a. c. ale subterne la subscrisulu in *Chitighazu* (*Kétegyháza*)

Chitighazu 4. Octomvrie 1872.

Din incredintiarea Comitetului parochiale:

Petru Chirilescu,

protopresbiteru *Chisineului*.

2—3

CONCURSU.

In urmare inaltei ordinatiuni consistoriale din 24: *Augustu* a. c. Nr 1166. B. prin acést'a se escrie Concursu pentru parochi'a remasa veduva de dupa reposatulu preotu *Moisa Gradinariu* din *Seceanu*.

Emolumintele anuali ale acestei parochii sunt: 30 jugere de pamentu, stol'a dela 200 de casi, si 50 chible de gráu incassabili.

Doritorii de a ocupa acést'a parochie sunt avisati a subterne recursurile loru, provediute cu testimoniu despre 8 clase gimnasiale absolute si cu testimoniu de calificatiune, si adresande catra sinodulu parochialu, pana in 26. Octovre a. c. districtualulu *D. protopresbiteru a Temesiorii Meletiu Dregheciu*; avendu apoi alegerea a se tiené in 29 septembrie a. c.

Seceanu in 19 Septemvre 1872.

Comitetulu parochialu cu scirea si invoirea mea:

Mel. Dregheciu m. p.

Prot. *Timis*.

2—3

Edictu.

Ilie Sanzeiana nascutu din *Siclou*, carele nainte de acést'a cu 14. ani, si 'a parasitu pe legiuit'a sa sotia *Oana Sucigana* din *Chitighazu* fara a se sci cá unde se afla séu cá ore mai traiesce; — prin acést'a e provocatu, ca in terminu de unu anu si o diua dela publicarea acestui edictu intru acést'a foie, se se presentedie naintea scaunului protopopescu alu *Chisineului* cáci la din contra, caus'a divortiala redicata de catra amintit'a sa sotia, si in absentia lui, se va decide in sensulu canóneloru santei nóstre bisereci.

Chitighazu (*Kétegyháza*) in 4. Octomvrie 1872.

Scaunulu protopopescu alu *Chisineului*:

Petru Chirilescu

protopresbiteru.

2—3